

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการใช้ดุลพินิจกรณีความผิดความเสียหายแก่ราชการ อย่างร้ายแรงในการกำหนดโทษทางวินัยในข้าราชการครู

ลักษณะความผิดทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 ได้กำหนดความผิดทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมไว้ค่อนข้างเข้มงวดและเคร่งครัดกว่าข้าราชการประเภทอื่น อาทิ การกำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติตน เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่เฉพาะแก่ผู้ศึกษาเท่านั้น แต่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ชุมชนและสังคมอีกด้วย ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประพฤติปฏิบัติตนเหมาะสมกับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยสภาครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้วิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพควบคุม และสอดคล้องกับคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 รวมถึงเพื่อให้ได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไปด้วย

ด้วยเหตุนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า การกำหนดความผิดทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 ไว้ อย่างเข้มงวดและเคร่งครัด ก็เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดระบบครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และเพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง และเป็นที่ยึดมั่นศรัทธาของสังคมตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งการใช้ดุลพินิจกรณีความผิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงในการกำหนดโทษทางวินัยในข้าราชการครูยังมีปัญหายู่มาก ทั้งอำนาจผู้ใช้ดุลพินิจ องค์ประกอบความผิด การกำหนดโทษเหมาะสมกับกรณีความผิด และลักษณะของความผิดประเภทของความเสียหาย มูลค่าแห่งความเสียหาย จึงจะถูกต้อง เหมาะสมเสมอภาค และเป็นธรรมต่อข้าราชการครู

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นกฎหมายปกครองฉบับหนึ่งที่กระบวนการบริหารงานบุคคลใช้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติซึ่งอำนาจหลาย ๆ อย่าง

ที่กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจ จะมีทั้งอำนาจผูกพันส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งก็คืออำนาจดุลพินิจ เพราะฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถที่กำหนดหรือสรรหาถ้อยคำที่ใช้เป็นการแน่นอนตายตัวได้ เพราะกระบวนการบริหารงานบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยและองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นข้อเท็จจริงที่แตกต่างกัน แนวนโยบายของรัฐในแต่ละยุคสมัยแตกต่างกัน เป็นต้น ทำให้ต้องกำหนดแนวทางการใช้อำนาจไว้กว้าง ๆ ทั้งนี้มีหลักเกณฑ์การกำหนดการพิจารณาความผิด โดยการนำพฤติกรรมของผู้ถูกกล่าวหาที่ปรากฏในเอกสารสืบสวน สอบสวน มาพิจารณาว่าเป็นพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติว่าด้วยวินัยหรือไม่ ถ้าพฤติกรรมของผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนบทบัญญัติว่าด้วย มาตราใดก็ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาทำผิดวินัยตามมาตรานั้น และถ้าพฤติกรรมของผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ฝ่าฝืนบทบัญญัติว่าด้วยวินัย ก็ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำความผิดวินัยจนทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

อำนาจผู้ใช้อดุลพินิจกรณีความผิดวินัยจนทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

ดุลพินิจในการพิจารณาซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางกฎหมายและความชำนาญในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป โดยเฉพาะพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในส่วนของความผิดทางวินัย กฎหมายมิได้ให้อำนาจแก่ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยได้ตามอำเภอใจ ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยจะต้องค้นหาตรวจสอบข้อเท็จจริงว่ามีอยู่อย่างไร และบทมาตราใด หรือถ้อยคำใดของตัวบทกฎหมายจะสามารถนำมาปรับกับข้อเท็จจริงตามที่ตรวจสอบได้ แต่ถ้าหากถ้อยคำบางคำที่บัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดตามที่กล่าวมาแล้วในเรื่องดุลพินิจในการตีความ เช่น คำว่า “เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง” จัดได้ว่าเป็นถ้อยคำที่มีความหมายไม่เฉพาะเจาะจงซึ่งต้องอาศัยการตีแผ่ทางวิชาการ ความเชี่ยวชาญ หรือการตีความขององค์กรที่มีความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะ จึงจะสามารถให้ความหมายที่ถูกต้องเหมาะสมได้ ทำให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยสามารถมีดุลพินิจได้ หลักสำคัญในการพิจารณาวินัย ก็คือ การที่บุคคลจะต้องกระทำความผิดและการได้มาซึ่งข้อเท็จจริงจากการกระทำนั้น จะต้องได้มาจากกระบวนการพิจารณาที่ชอบและองค์กรพิจารณาวินัยต้องเป็นองค์กรที่มีอำนาจตามกฎหมาย อำนาจที่กฎหมายกำหนดให้องค์กรของรัฐฝ่ายปกครองในการลงโทษทางวินัย จะประกอบด้วยอำนาจผูกพัน และอำนาจดุลพินิจผสมกันไป ดังนั้นในการที่ฝ่ายปกครองจะพิจารณากำหนดโทษทางวินัยแก่ข้าราชการ จึงต้องดำเนินการตามมาตรการที่กฎหมายกำหนดอำนาจให้ฝ่ายปกครองในการลงโทษทางวินัยเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงไว้ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547

1. อำนาจผู้ใช้ดุลพินิจกรณีความผิดวินัย เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงในการสืบสวนสอบสวน

การสอบสวนจะกระทำเมื่อผู้ได้บังคับบัญชาถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง และข้อกล่าวหาอันนั้นมีมูล จะแต่งตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง การสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเช่นเดียวกัน เป็นประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา สำหรับตำแหน่งที่มีวิทยฐานะประธานต้องมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา โดยกรรมการสอบสวนต้องมีผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร หรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการศึกษาอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัย หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัยอย่างน้อย 1 คน และแม้ภายหลังประธานจะดำรงตำแหน่งหรือมีวิทยฐานะต่ำกว่าหรือเทียบได้ ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา ก็ไม่กระทบถึงการได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการ และต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน และอาจขอขยายระยะเวลาดำเนินการได้ตามความจำเป็น ครั้งละไม่เกิน 60 วัน และถ้าไม่แล้วเสร็จภายใน 240 วัน ต้องรายงาน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา/อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง เพื่อติดตามเร่งรัดการดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

จุดสำคัญที่จะต้องพิสูจน์หรือวินิจฉัยในการดำเนินการทางวินัย มี 3 ด้าน

- 1) ประเด็นเกี่ยวกับการกระทำในเรื่องที่กล่าวหา จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหา ได้ทำอะไร ทำที่ไหน ทำเมื่อไร ทำอย่างไร ทำเพราะเหตุใด เพื่อใช้ในการวินิจฉัยว่าได้กระทำผิดวินัยหรือไม่
- 2) ประเด็นเกี่ยวกับกรณีความผิด จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดในกรณีใด เพื่อใช้ในการวินิจฉัยปรับบทลงโทษว่าได้กระทำผิดตามมาตราใด
- 3) ประเด็นเกี่ยวกับความร้ายแรงแห่งกรณี จะต้องพิสูจน์ว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหา นั้น มีพฤติการณ์ร้ายแรงเพียงใด หรือเสียหายแก่ทางราชการร้ายแรงเพียงใด เพื่อใช้ในการวินิจฉัยกำหนดระดับโทษหนักหรือเบาที่จะลงแก่ผู้ถูกกล่าวหา

การสืบสวนควรกระทำเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแต่ไม่ทราบว่ามีผู้กระทำคือใคร เช่น ข้อสอบรั่ว แต่ไม่ทราบที่เกิดจากการกระทำของผู้ใด ผู้ได้บังคับบัญชาถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย แต่ยังไม่ทราบข้อกล่าวหาอันนั้นมีมูลหรือไม่ (มีมูล หมายถึง มีเหตุผลน่าเชื่อ) เช่น ผู้ปกครองนักเรียนมาฟ้องว่า ครูเกษตรเก็บเงินนักเรียนอ้างว่า จะไปซื้อต้นไม้มาใช้ในการเรียนการสอนแต่ไม่ได้ซื้อ เงินก็ไม่คืน เรื่องที่ผู้ปกครองมาฟ้องนี้ จะจริงหรือไม่ น่าเชื่อหรือไม่ ยังไม่ทราบ ต้อง

สืบสวนก่อน ผู้ได้บังคับบัญชาหยุดงานติดต่อกันเกิน 15 วัน การสืบสวน กรณีนี้ เป็นการสืบสวนตามกฎหมาย ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540) เพื่อต้องการทราบว่ามีเหตุผลอันสมควรหรือไม่

การสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ต้องปฏิบัติตามกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2540) โดยเคร่งครัด มิฉะนั้นการสอบสวนอาจเสียไปทั้งหมดถูกสั่งให้ออกเพราะหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 111 เป็นเรื่องของการให้ออกจากราชการเนื่องจากข้าราชการหย่อนความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ การให้ออกตามมาตรา 111 กฎหมายกำหนดให้ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ในกรณีที่มีการสอบสวนตามมาตรา 98 ในเรื่องเดียวกัน ผู้บังคับบัญชาจะใช้สำนวน การสอบสวนทางวินัยดำเนินการสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา 111 ได้โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนในเรื่องนั้นอีก (มาตรา 111 วรรคสาม และมาตรา 116) การสั่งให้ออกในกรณีนี้เป็นการสั่งให้ออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน

การสืบสวนซึ่งเป็นการดำเนินการทางวินัย ตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ.2549 สืบสวนกรณีวินัยร้ายแรง ได้แก่ (1) ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา 53 (2) ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา 53 ในลำดับชั้นสูงกว่าของผู้ถูกกล่าวหาคนหนึ่งคนใด ในกรณีที่กระทำผิดวินัยร่วมกันหลายคน (มาตรา 98 วรรคสอง) (3) ผู้บังคับบัญชาของผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา 53 ระดับเหนือขึ้นไป (มาตรา 100 วรรคหก) (4) ผู้บังคับบัญชาผู้ได้รับรายงานการดำเนินการทางวินัย (มาตรา 104 (1)) (5) รัฐมนตรีเจ้าสังกัด นายกรัฐมนตรี (มาตรา 98 วรรคห้า) และ (6) ก.ค.ศ. (มาตรา 105) เช่น กรณี นาย ก. ผู้บริหารสถานศึกษา เขต 1 มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนความผิดทางวินัย นาย ข. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ต่อมา นาย ก. ถูกย้ายไปเป็นผู้บริหารสถานศึกษา เขต 2 ก่อนไปรับหน้าที่ใหม่ นาย ก. ได้มีคำสั่งเปลี่ยนแปลงประธานกรรมการสอบสวน นาย ข. ซึ่งเป็นการสั่งหลังจากที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งให้ย้ายไปเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ใหม่แล้ว คำสั่งเปลี่ยนแปลงประธานกรรมการดังกล่าวจึงเป็นคำสั่ง ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะขณะที่สั่งไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย หรือ ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง ตามมาตรา 53 ของ นาย ข. แล้ว (มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ในคราวประชุมครั้งที่ 1/2553 วันที่ 3 มีนาคม 2553) และตามความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ.2549 ข้อ 2 (2) กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลายาวเกินกว่า 15 วัน ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการสืบสวนให้ได้ความจริงก่อนว่าการละทิ้งหน้าที่ราชการนั้น มี

เหตุผลอันสมควรหรือไม่ หรือมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ของทางราชการหรือไม่ ผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นผู้ใด ไปสืบสวนก็ได้ หรือส่งประเด็นไปให้หน่วยงานหรือผู้ที่เชื่อถือได้สืบสวนให้ก็ได้ โดยการสอบถามข้อเท็จจริงจากเพื่อนร่วมงาน หรือหัวหน้างาน และติดตามไปที่บ้านพัก สอบถามญาติหรือเพื่อนบ้าน กรณีมีภูมิสำเนาอยู่ต่างถิ่นอาจส่งประเด็นไปให้ หรือสอบถามข้อเท็จจริงไปยังหน่วยงานการศึกษาในถิ่นที่เป็นภูมิสำเนาของข้าราชการผู้นั้น การดำเนินการควรจัดบันทึกปากคำของผู้ให้ข้อมูล เพื่อเป็นหลักฐานและเพื่อให้ทราบเหตุผลที่แท้จริงของการไม่มาปฏิบัติหน้าที่ราชการ แล้วจึงบันทึกสรุปตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากการสืบสวน ตัวอย่างการสืบสวนกรณียังไม่รู้ตัวผู้ถูกกล่าวหา เช่น กรณีเงินขาดบัญชี จากการตรวจสอบพบว่าเงินขาดบัญชีไปจำนวนหนึ่ง การสืบสวน จึงมีประเด็นว่าเงินดังกล่าวไปอยู่ที่ไหน ใครเป็นผู้รับเงินไป ใครเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บรักษาเงิน อาจดำเนินการโดยสอบปากคำผู้เกี่ยวข้องถึงวิธีปฏิบัติว่ามีขั้นตอนการดำเนินการในเรื่องการเงินอย่างไร เงินดังกล่าวน่าจะหายไปไหนในขั้นตอนใด และตรวจสอบเอกสารการรับเงินว่าใครเป็นผู้รับเงินแล้วมีการลงบัญชีและส่งมอบให้แก่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนั้นอย่างไร หรือไม่ หรือคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.153/2547 พิพากษาว่า การสั่งลงโทษในข้อกล่าวหาที่คณะกรรมการสอบสวนมิได้แจ้งข้อกล่าวหาใน “พฤติการณ์และการกระทำ” นั้น มาก่อน หรือการสั่งลงโทษโดยเปลี่ยนแปลงข้อกล่าวหาใน “พฤติการณ์และการกระทำ” ใหม่ ไม่สามารถกระทำได้ เพราะเป็นการสั่งลงโทษในข้อกล่าวหาที่ไม่เคยมีการสอบสวนมาก่อน หรือเป็นการไม่ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบข้อเท็จจริงในข้อกล่าวหาอันนำไปสู่การลงโทษได้เพียงพอ และไม่มีโอกาสโต้แย้งหรือแสดงพยานหลักฐานของตน แล้วแต่กรณี ส่วนการสั่งลงโทษ ในข้อกล่าวหาที่ “พฤติการณ์และการกระทำ” นั้น มีการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบสวนแล้ว แต่ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษหรือผู้พิจารณาความผิดและกำหนดโทษ หรือผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์เห็นว่าคณะกรรมการสอบสวนแจ้ง “ฐานความผิด” ไม่ถูกต้อง ผู้มีอำนาจดังกล่าวย่อมสามารถแก้ไข “ฐานความผิด” หรือ “ปรับบทกฎหมาย” ให้ถูกต้องได้

2. อำนาจผู้ใช้ดุลพินิจกรณีความผิดวินัยเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงในการอุทธรณ์และร้องทุกข์

การร้องทุกข์คำสั่งให้ออกจากราชการ ให้ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา เรียกโดยย่อว่า “อ.ก.ค.ศ.” หรือคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเรียกโดยย่อว่า “ก.ค.ศ.” ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง โดยให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์มาใช้บังคับโดยอนุโลม การร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์ ในกรณีที่เข้า

ราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือมีความคับข้องใจ เนื่องจากการกระทำของผู้บังคับบัญชาหรือการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยต่อไป สิทธิของผู้อุทธรณ์ ได้แก่ สิทธิที่จะคัดหรือตรวจรายงานการสอบสวน สิทธิที่จะคัดหรือตรวจบันทึกถ้อยคำบุคคล สิทธิที่จะคัดค้านอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์มีสิทธิคัดค้านอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์ ถ้าผู้นั้น มีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ มีสาเหตุโกรธเคืองผู้อุทธรณ์ เป็นผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษ เป็นต้น อย่างเช่น สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่พอใจคำวินิจฉัยอุทธรณ์ หรือการพิจารณาอุทธรณ์ล่าช้า ผู้อุทธรณ์มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.442/2545, ที่ อ.3/2546 และ ที่ อ.109/ 2546 ข้าราชการครูผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยจะต้องอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยต่อผู้มีอำนาจ พิจารณาอุทธรณ์เสียก่อน จึงจะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ตามมาตรา 42 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 หรือมติที่ประชุมได้พิจารณาประเด็นที่คณะอนุกรรมการ ก.ค.ศ.วิสามัญรับเรื่องร้องทุกข์ ซึ่ง ได้รับเรื่องร้องทุกข์และพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาที่เคยมีผู้ร้องเรียน แต่ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาไม่สามารถตัดสินใจ อาทิ การบรรจุพนักงานราชการเกินกว่าโควตาที่กำหนด ซึ่ง อ.ก.ค.ศ.วิสามัญฯ เสนอที่ประชุม ก.ค.ศ. พิจารณาเรื่องร้องเรียนและดำเนินการไม่ถูกต้องในเวลาที่ผ่านมานับแต่ปี 2548 เป็นต้นมา โดยที่ประชุมมีมติให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพ้นจากตำแหน่ง 15 ราย เนื่องจากขาดการประชุมเกิน 3 ครั้งติดต่อกัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรไม่สามารถปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่ฯบกร่องต่อหน้าที่ หรือประพฤติดูเลินเล่อหรือไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษา (สพท.) อุบลราชธานี เขต 5 ให้พ้นจากตำแหน่ง อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่ฯ 6 ราย และสอบวินัยคณะกรรมการผู้เกี่ยวข้อง 5 ราย กรณีทุจริตการสอบบรรจุครูผู้ช่วย เมื่อปี พ.ศ. 2548 โดยแก้ไขกระดาษคำตอบให้ผู้เข้าสอบ เป็นต้น

เมื่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี ได้มีมติแล้ว ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ต้องสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น และผู้อุทธรณ์ จะอุทธรณ์ต่อไปอีกไม่ได้ เมื่อผู้บังคับบัญชาได้สั่งหรือปฏิบัติตามมติดังกล่าวแล้ว ต้องมีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบ พร้อมทั้งแจ้งสิทธิการฟ้องคดีต่อศาลปกครองภายใน 90 วัน ให้ผู้อุทธรณ์ทราบด้วย แล้วเพิ่มโทษจากภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน เป็นโทษปลดออกหรือไล่ออก หรือให้ออก ที่ไม่ใช่โทษ ให้แจ้งสิทธิการอุทธรณ์ หรือร้องทุกข์แล้วแต่กรณี ต่อ ก.ค.ศ.ได้อีกครั้งหนึ่ง ภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์

ในกรณีที่ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. มีมติให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดถูกสั่งลงโทษปลดออก ไล่ออกหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการให้มีสิทธิอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ แล้วแต่กรณี ต่อ ก.ค.ศ.ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง และให้ ก.ค.ศ. พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน (มาตรา 122)

ผู้อุทธรณ์ที่เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีสิทธิที่จะอุทธรณ์หรือร้องทุกข์แล้วแต่กรณี ต่อ ก.ค.ศ. ตามมาตรา 122 ได้อีกครั้งหนึ่ง กรณีการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ เมื่อ ก.ค.ศ. มีมติเป็นประการใดแล้ว ผู้อุทธรณ์จะอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ต่อไปอีกไม่ได้ เมื่อ ก.ค.ศ. มีมติให้ยกโทษ หรือให้ลดโทษจากโทษวินัยร้ายแรงเป็นภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน และให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการตามเดิม ก็ให้ผู้มีอำนาจ มาตรา 53 หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณีสั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการในตำแหน่งและวิทยฐานะเดิม หรือตำแหน่งในระดับเดียวกันที่ต้องใช้คุณสมบัติเฉพาะที่ผู้นั้นมีอยู่ แนวทางปฏิบัติผู้บังคับบัญชาต้องยกเลิกคำสั่งเดิม และสั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการ ในการสั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการต้องสั่งเป็นปัจจุบัน เมื่อสั่งกลับเข้ารับราชการแล้วในกรณีที่มีโทษจึงสั่งลงโทษไปตามมติ

ในกรณีที่สั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการ มาตรา 124 บัญญัติว่า ให้นำมาตรา 103 มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ กฎหมายรับรองให้ผู้อุทธรณ์มีสถานภาพเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตลอดระยะเวลาที่ถูกปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ เสมือนเป็น ผู้ถูกสั่งพักราชการ และไม่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ผู้อุทธรณ์จึงมีสิทธิ นับอายุราชการต่อเนื่อง และมีสิทธิได้รับเงินเดือน ในระหว่างถูกปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า ต้องเป็นกรณีถึงที่สุดแล้วเท่านั้น ดังคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.315/2549 หน่วยงานจะเบิกจ่ายเงินเดือน ในระหว่างที่มีได้มาปฏิบัติราชการให้แก่ข้าราชการซึ่งถูกสั่งปลดออกหรือไล่ออกจากราชการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ก็ต่อเมื่อการดำเนินการทางวินัยถึงที่สุดแล้ว หากภายหลังจากมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งปลดออกหรือไล่ออกจากราชการแล้ว ยังมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ทางวินัยในข้อหาเดิมอีก ไม่ว่าจะมีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่ก็ตาม ถือได้ว่ากระบวนการ ดำเนินการทางวินัยยังไม่ถึงที่สุด หน่วยงานจึงยังไม่มีหน้าที่เบิกจ่ายเงินเดือนดังกล่าว

3. การพิจารณาความผิดที่ผู้มีอำนาจพิจารณาไม่มีดุลพินิจ

โดยปกติการพิจารณาความผิดกฎหมายมิได้ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยมีดุลพินิจในทุก ๆ เรื่อง โดยส่วนใหญ่การพิจารณาความผิดจะเริ่มจากการใช้ความรู้ ความสามารถทางกฎหมาย แยกแยะองค์ประกอบความผิดในเรื่องนั้น ๆ ว่ามีอยู่อย่างไร และเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงแล้วสามารถปรับได้ว่าเป็นความผิดในเรื่องนั้น ๆ หรือไม่ เช่น กรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ถ้อยคำของ

ตัวบทกฎหมายก็ดี ลักษณะของความผิดก็ดี การเข้าใจในลักษณะของความผิดและความหมายได้ เป็นอย่างดีไม่ต้องใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตีความในถ้อยคำนั้น ๆ หรือสามารถปรับ บทกฎหมายกับข้อเท็จจริงได้โดยง่าย เช่น ความผิดฐานอาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่ ราชการของตน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น ความผิดฐาน ไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความอดสุภาพ เอาใจใส่ระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ และต้องไม่ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา พ.ศ.2547 มาตรา 84) เป็นต้น ซึ่งสามารถรับรู้ได้โดยไม่ต้องอาศัยความรู้ ความ เชี่ยวชาญพิเศษขององค์ประกอบอีกกรณีหนึ่ง ซึ่งในหลักการพิจารณาความผิดถือว่าไม่มีอำนาจดุลพินิจ ก็คือ องค์ประกอบของกฎหมายในความผิดนั้น ๆ หากว่ามีข้อเท็จจริงอย่างใดเกิดขึ้นเมื่อผู้พิจารณา ความผิดเห็นว่าการกระทำนั้นเข้าองค์ประกอบความผิดของกฎหมายก็สามารถปรับได้ว่าผู้ที่มีความผิด นั้นซึ่งองค์ประกอบนั้นจะส่งผลให้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรงก็ ขึ้นอยู่กับว่าเข้ากับองค์ประกอบความผิดใด เช่น ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการตามมาตรา 84 วรรคสาม ซึ่งบัญญัติว่า “การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้ตนเอง หรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง” ซึ่งองค์ประกอบความผิดก็มีอยู่ 3 ประการ คือ มีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ ได้ปฏิบัติหรือละเว้น การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ และเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ จึงจะเป็น การทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และขณะเดียวกันก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฉะนั้น จะเป็น ความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงอันเป็นการกระทำว่าผู้มีอำนาจจะพิจารณา ดุลพินิจเข้ากับองค์ประกอบความผิดของกฎหมายหรือไม่

ดุลพินิจในการวิเคราะห์องค์ประกอบความผิดของข้าราชการครูและบุคลากรทางการ ศึกษา

การรักษาวินัยเป็นการที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม ข้อกำหนดทางวินัย ตามที่กฎหมายบัญญัติอย่างเคร่งครัด ระมัดระวัง ดูแล ป้องกัน ไม่ฝ่าฝืนหรือ หลีกเลียง หากพบว่ามีกรกระทำผิดผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการทางวินัยทันที เพื่อมิให้เป็น เชิงอย่างแก่ผู้อื่น การรักษาวินัยที่คตินั้นนอกจากเกิดจากตัวข้าราชการเองที่จะต้องเรียนรู้ สำนึก และ ตระหนักในหน้าที่แล้ว ผู้บังคับบัญชา ก็จะต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ดูแล ส่งเสริม และพัฒนาให้ ข้าราชการมีวินัยด้วย ดังนั้นแต่ละฐานโทษความผิด ย่อมมีการใช้ดุลพินิจที่แตกต่างกัน ความผิด อย่างเดียวกันก็อาจแตกต่างกันในลักษณะพฤติการณ์ หรือเหตุผลซึ่งอาจใช้ดุลพินิจวางโทษหนักเบา แตกต่างกันตามควรแก่กรณีได้ โดยนำเหตุบางประการมาประกอบการพิจารณา เช่น

ลักษณะของการกระทำผิด ความผิดอย่างเดียวกัน บางกรณีพฤติการณ์หรือลักษณะแห่งการกระทำผิดเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง จะต้องวางโทษหนักอาจได้ถึงไล่ออกจากราชการ แต่บางกรณีพฤติการณ์หรือลักษณะการกระทำผิดไม่ถึงขั้นเป็นความผิดร้ายแรง ซึ่งอาจพิจารณาวางโทษสถานเบาลดหลั่นกันตามสมควรแก่กรณี

ผลแห่งการกระทำผิด ความผิดอย่างเดียวกัน อาจต้องวางโทษต่างกัน เพราะผลแห่งการกระทำผิดทำให้เกิดความเสียหายมากน้อยต่างกัน คุณความดี ในความผิดอย่างเดียวกัน ผู้มีประวัติการทำงานดี ไม่เคยกระทำผิดมาก่อน อาจได้รับโทษน้อยกว่าผู้ที่เคยทำผิดมาก่อนแล้ว ผู้ทำผิดในเรื่องเดียวกัน ความที่พยายามแก้ไขบรรเทาผลร้ายอาจได้รับโทษน้อยกว่าผู้ไม่ได้พยายามทำเช่นนั้น เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจที่บกพร่องควบคุมผู้ต้องหาไม่ดีเป็นเหตุให้ผู้ต้องหาหลบหนี ในรายที่พยายามติดตามจับกุมผู้ต้องหาที่หลบหนีคืนมาได้ ควรจะได้รับโทษน้อยกว่าคนที่ไม่พยายามทำเช่นนั้น

การรู้หรือไม่รู้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด ถ้าทำไปทั้ง ๆ ที่รู้ว่าผิด ย่อมมีโทษหนักกว่าทำไปเพราะไม่รู้ว่าเป็นผิด การให้ออกสภาวะแก่ไขความประพฤติ ถ้าเป็นความผิดเล็กน้อยไม่ร้ายแรง อาจให้ออกสภาวะแก่ผู้กระทำผิดที่จะแก้ไขความประพฤติอีกครั้ง โดยวางโทษสถานเบา หรืองดโทษโดยว่ากล่าวตักเตือนหรือทำทัณฑ์บน แล้วแต่กรณี

เหตุเบื้องหลังการกระทำผิด การกระทำผิดเพราะความจำเป็นบังคับหรือเพราะถูกขู่โทสะ อาจได้รับโทษน้อยกว่าทำผิดโดยสันดานชั่วร้าย บางทีการกระทำผิดอาจเกิดขึ้นเพราะโรคจิต ซึ่งต้องให้การรักษามากกว่าการลงโทษ

สภาพของผู้กระทำผิด ในความผิดอย่างเดียวกัน อาจกำหนดโทษต่างกันตามสภาพของผู้กระทำผิด ซึ่งอาจต้องพิจารณาโดยคำนึงถึง เพศ อายุตัว อายุราชการ การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และสภาพทางส่วนตัวด้านอื่น ๆ ของผู้กระทำผิด

1. การจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การประมาทเลินเล่อ ไม่เอาใจใส่ระมัดระวัง รักษาประโยชน์ของทางราชการเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด คือ มีหน้าที่ราชการ จงใจไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมายระเบียบแบบแผนของทางราชการ และหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล ประมาทเลินเล่อ หรือขาดการเอาใจใส่ ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ และเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

ความในวรรคสอง การกระทำอย่างไรจึงจะเรียกว่าเป็นการ “จงใจ”

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายคำว่า “จงใจ” ว่าตั้งใจ หมายถึง เจตนา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสอง บัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนา ได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น”

แต่คำว่า “จงใจ” ตามความในวรรคสองนี้ มีความหมายกว้างกว่า กล่าวคือ แม้การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี และนโยบายรัฐบาลนั้นจะไม่ได้มุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หรือไม่อาจเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นว่าจะเสียหายแก่ราชการได้ก็ตาม ถ้าการกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำนั้น ได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแล้ว ก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

การกระทำอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการประมาทเลินเล่อ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ประมาท” และ “เลินเล่อ” ไว้ดังนี้

“ประมาท” หมายความว่า ขาดความรอบคอบ ขาดความระมัดระวัง

“เลินเล่อ” หมายความว่า ขาดความระวัง หรือไม่รอบคอบในสิ่งที่ควรกระทำ

ดังนั้น คำว่า “ประมาทเลินเล่อ” จึงหมายความว่า ขาดความระมัดระวัง ไม่รอบคอบในสิ่งที่ควรกระทำ การประมาทเลินเล่อซึ่งมีความผิดทางวินัยจะต้องเป็นการประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ การประมาทเลินเล่อมิได้ทั้ง “กระทำ” และ “ละเว้นการกระทำ” เช่น ควบคุมห้องสอบไม่ดี เผลอจนมีผู้เข้าสอบคัดลอกคำตอบซึ่งกันและกัน เป็นการ “กระทำ” โดยประมาทเลินเล่อหรือเป็นเจ้าหน้าที่การเงินลืมนำเงินสดเข้าเก็บรักษาในตู้নিরภัย เป็นเหตุให้เงินจำนวนนั้นสูญหาย เป็นการ “ละเว้นการกระทำ” ด้วยความประมาทเลินเล่อ เป็นต้น

การใช้ดุลพินิจในการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 85 วรรคสอง เป็นกรณีกระทำโดยประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ผู้ใช้ดุลพินิจในการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบความผิดในเกณฑ์นี้คือการปลดออก ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด นำเงินราชการที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบไปฝากให้ผู้อื่นนำเข้าธนาคาร เป็นเหตุให้ผู้นั้นชักออกเงินไป โทษปลดออก หรืออนุวัติเงินอุดหนุน โครงการเกษตรเพื่อการยังชีพโดยไม่ได้ตรวจสอบจำนวนและรายชื่อนักศึกษา เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่นำเอารายชื่อนักศึกษาออกโครงการมาเบิกพร้อมด้วยโทษปลดออก

2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ โดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ

การที่จะพิจารณาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยตามมาตรา 86 วรรคหนึ่งหรือไม่ มีองค์ประกอบที่ควรพิจารณา ดังนี้ องค์ประกอบความผิด ตามมาตรา 86 วรรคหนึ่ง คือ มีคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ผู้สั่งเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย สั่งในหน้าที่ราชการ เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ และมีเจตนาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น โดยขัดใจหรือหลีกเลี่ยง แยกพิจารณาได้ ดังนี้

1) มีคำสั่งของผู้บังคับบัญชา คำสั่งไม่จำเป็นต้องตั้งตามรูปแบบของทางราชการ หรือเป็นลายลักษณ์อักษร อาจเป็นการสั่งด้วยวาจาก็ได้

2) ผู้สั่งเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นผู้บังคับบัญชา หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายหรือมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจตามกฎหมายให้เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในส่วนราชการหรือหน่วยงาน หรือสถานศึกษา ทั้งนี้ จะต้องเป็นการมอบหมายหรือมอบอำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติให้มอบได้

มาตรา 86 วรรคสอง การขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ได้ก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ราชการอย่างไรหรือไม่ ถ้าเกิดความเสียหายแก่ราชการ เพียงเล็กน้อย หรือแม้เสียหายในทางการปกครองบังคับบัญชาไปบ้าง ก็เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง แต่ถ้าการขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงแล้ว กรณีก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามวรรคสอง ความในวรรคสองได้บัญญัติให้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงอย่างไรก็ดี การที่จะพิจารณาว่า กรณีใดได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงหรือไม่ นั้น จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป ความเสียหายอย่างร้ายแรงอาจเป็นความเสียหายที่เป็นทรัพย์สินหรือตัวเงิน หรือความเสียหายอย่างอื่นที่มีทรัพย์สินหรือตัวเงินก็ได้ เป็นต้นว่าความเสียหายแก่ชื่อเสียงของทางราชการ หรือความเสียหายในด้านการบริหารราชการก็ได้

องค์ประกอบความผิด ตามมาตรา 86 วรรคสอง คือ มีคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ผู้สั่งเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย สั่งในหน้าที่ราชการ เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ มีเจตนาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น โดยขัดใจหรือหลีกเลี่ยง หรือเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

การใช้ดุลพินิจในการวิเคราะห์องค์ประกอบความผิดตามมาตรา 86 วรรคสอง เป็นกรณีกระทำโดยการขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเป็นเหตุให้เกิดเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ โดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ดังนั้นผู้ใช้ดุลพินิจใน

การวิเคราะห์องค์ประกอบความผิดในเกณฑ์นี้ กรณีไม่ร้ายแรง คือลงโทษตัดเงินเดือนร้อยละห้าเป็นเวลาหนึ่งเดือน ผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการครูหญิงของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ต่อมาผู้อำนวยการได้มีคำสั่งเปลี่ยนแปลงครูผู้ทำหน้าที่ฝึกซ้อมนักกีฬา ทำให้นางแดงซึ่งตามคำสั่งเดิมร่วมฝึกซ้อมนักกีฬาวอลเลย์บอลชายกับผู้ฟ้องคดี ต้องเปลี่ยนไปเป็นผู้ฝึกซ้อมนักกีฬาวอลเลย์บอลหญิงแทน ทำให้ผู้ฟ้องคดีต้องทำการฝึกซ้อมนักกีฬาวอลเลย์บอลชายเพียงคนเดียว ผู้ฟ้องคดีจึงเข้าพบผู้อำนวยการและยื่นหนังสือขอลาออกจากการเป็นผู้ฝึกซ้อมนักกีฬาวอลเลย์บอลชาย โดยอ้างว่าการเปลี่ยนแปลงครูผู้ทำหน้าที่ฝึกซ้อมนักกีฬาดังกล่าวไม่เป็นธรรม โดยผู้อำนวยการได้นำหนังสือขอลาออกจากการเป็นผู้ฝึกซ้อมนักกีฬาของผู้ฟ้องคดีขึ้นมาให้ผู้ฟ้องคดีลงลายมือชื่อเป็นหลักฐานว่า จะรับฝึกซ้อมนักกีฬาวอลเลย์บอลชาย พร้อมทั้งให้ผู้ฟ้องคดีลงลายมือชื่อรับทราบในหนังสือทัณฑ์บน กรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา แต่ผู้ฟ้องคดีเข้าใจว่าหนังสือดังกล่าวเป็นการลงโทษภาคทัณฑ์ จึงไม่ยอมลงลายมือชื่อและยื่นขอลาออก จนกระทั่งมีการโต้เถียงกัน เป็นเหตุให้ผู้อำนวยการมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้ฟ้องคดี โดยระบุในคำสั่งว่า ผู้ฟ้องคดีไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามคำสั่งแสดงกิริยากระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ฟ้องคดีกระทำผิดวินัย เห็นควรลงโทษตัดเงินเดือนร้อยละห้าเป็นเวลาหนึ่งเดือน ศาลปกครองพิเคราะห์พยานหลักฐานและข้อเท็จจริงทั้งหมดแล้ว เห็นว่า ผู้ฟ้องคดียอมมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว การที่ผู้ฟ้องคดียื่นหนังสือขอลาออกและไม่ทำการฝึกซ้อมนักกีฬาอีกเลย ปล่อยให้นักเรียนฝึกซ้อมกันเอง จึงเป็นการขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ โดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ และยังเป็นการละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร อันเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ฉะนั้น คำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนร้อยละ 5 เป็นเวลา 1 เดือน นั้น จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว (อ.17/2550)

กรณีอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในคดีหมายเลขดำที่ 170/2552 นายเสน่ห์ ลงโทษปลดออกจากราชการตามมติของคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตะเคียน

3. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องตรงต่อเวลา อุทิศเวลาของตนให้แก่ทางราชการและผู้ศึกษา จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรมิได้

การอุทิศเวลาให้แก่ราชการเป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับผู้เป็นข้าราชการ เนื่องจากข้าราชการเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะแทนรัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการของคนส่วนใหญ่ ซึ่งต้องมีความต่อเนื่อง ข้าราชการจึงไม่ใช่ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ตามเวลาปกติเท่านั้น แต่ต้องพร้อม ที่จะ

ปฏิบัติหน้าที่ได้ตลอดเวลา ทุกสถานการณ์ โดยถือว่าประโยชน์สาธารณะต้องมาก่อน องค์ประกอบ ความผิด ตามมาตรา 87 วรรคหนึ่ง คือต้องมีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ ไม่อุทิสเวลาของตน ให้แก่ราชการ มีเจตนาละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

คำว่า “อุทิสเวลาของตน” ตามความในวรรคหนึ่ง หมายถึง การอุทิสเวลาหรือสละเวลา ที่ ต้องปฏิบัติตามปกติด้วย เช่น ทางราชการมีงานเร่งด่วนที่จะต้องให้ข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาบางคนปฏิบัติในเวลาหยุดพักรับประทานอาหารกลางวันหรือหลังจากเลิกเรียน ไป แล้ว หรือในวันหยุดราชการ ผู้บังคับบัญชาที่ย่อมจะสั่งให้มาทำงานในวันหรือเวลานั้น ๆ ได้ ผู้รับ คำสั่งจะต้องปฏิบัติตาม จะอ้างว่าเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบเพราะให้ทำงานนอก เวลาราชการหาได้ไม่ หากข้าราชการครูผู้ได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติราชการดังกล่าวหลีกเลี่ยง ขัดขืน หรือไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทาง ราชการ เป็นความผิดกรณีขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชาตามมาตรา 86 แล้ว ยังเป็นความผิด กรณีไม่ อุทิสเวลาของตนให้แก่ราชการ ตามมาตรา 87 วรรคหนึ่ง ด้วย แต่ไม่เป็นการขาดราชการและไม่ต้อง ลาหยุดราชการวันดังกล่าว (คำพิพากษาศาลปกครองขอนแก่น ที่ 197/2546)

มาตรา 87 วรรคสอง การละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอัน สมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือการละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราว เดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า สิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์ อันแสดงถึง ความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

คำว่า “ทอดทิ้ง” หมายความว่า ตัวอยู่แต่ไม่ทำงาน ไม่เอาใจใส่ ไม่เอาเป็นธุระ ไม่นำพา เช่น มาลงชื่อปฏิบัติงานแล้วแต่ไม่สนใจทำงานในหน้าที่ของตนให้เรียบร้อยหรือแล้วเสร็จ ตามเวลา ปลดปล่อยงานค้างค้ำ เป็นต้น

คำว่า “ละทิ้ง” หมายความว่า ไม่อยู่ปฏิบัติงานตามหน้าที่ ซึ่งอาจไม่มาปฏิบัติหน้าที่ ราชการเลย หรือมาลงชื่อปฏิบัติงานแล้วออกไปนอกสถานศึกษาโดยไม่ขออนุญาต หรือไม่อยู่ ใน สถานที่ที่ควรอยู่

อย่างไรก็ดี การที่จะพิจารณาว่าผู้ใดทอดทิ้งหรือละทิ้งหน้าที่ราชการตามมาตรา 87 ผู้ นั้น จะต้องมิหน้าที่ราชการหรือมีงานที่จะต้องปฏิบัติด้วย เช่น ผู้ที่อยู่ในระหว่างการลาศึกษาต่อ แต่ไม่ ไปเรียนไม่เป็นความผิดกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการ เพราะไม่มีหน้าที่ราชการต้องปฏิบัติ

มาตรา 87 วรรคสอง ได้บัญญัติเกี่ยวกับความผิดวินัยอย่างร้ายแรงในกรณี ละทิ้งหน้าที่ หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการไว้ 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 กรณีละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ ทำให้ราชการเสียหายอย่างร้ายแรง คือ มีหน้าที่ราชการ ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และเป็นเหตุให้ราชการเสียหายอย่างร้ายแรง

กรณีที่ 2 ละทิ้งหน้าที่ราชการไปเป็นเวลานาน คือ มีหน้าที่ราชการละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันคราวเดียวกันเป็นเวลานานเกินกว่า 15 วัน และโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติ ตามระเบียบของทางราชการ

การใช้ดุลพินิจในการวิเคราะห์องค์ประกอบความผิดตามมาตรา 87 วรรคสอง เป็นกรณีกระทำโดยการละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ใช้เกณฑ์ดังนี้ ให้ปลดออก/ไล่ออก ตัวอย่างพฤติการณ์ความผิด ลาศึกษาต่อต่างประเทศ เมื่อครบกำหนดเวลาไม่เดินทางกลับมาปฏิบัติราชการ โดยไม่มีเหตุผลความจำเป็น ให้ปลดออก/ไล่ออก ยื่นใบลาออกจากราชการแล้วหยุดราชการไปทันทีโดยยังไม่ได้รับอนุญาตให้ลาออก และไม่ได้รับอนุญาตให้ลาหยุดราชการ ให้ไล่ออก ละทิ้งหน้าที่ราชการตั้งแต่ 16 วันขึ้นไป โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เช่น หลบหนีเจ้าหน้าที่ หลบหนีคดีอาญา เป็นต้น ให้ไล่ออก

แต่ถ้ากรณีที่เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงนั้น เป็นการละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการไปโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง จึงจะเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าได้ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการไปนานเพียงใดหรือไม่ และความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงจากเหตุที่ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการนั้น เช่น ละทิ้งหน้าที่เวรยามรักษาความปลอดภัยสถานที่ราชการไปเพียงครึ่งชั่วโมง เป็นเหตุให้มีผู้ลอบวางเพลิงเผาอาคารสถานที่ราชการได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก ถือได้ว่าอยู่ในความหมายของความผิดกรณีนี้แล้ว อย่างไรก็ตามจึงจะมีเหตุผลอันสมควร ถ้ามีเจตนาละทิ้งไปทำธุระในเรื่องส่วนตัว ถือว่า เป็นกรณีไม่มีเหตุผลอันสมควร แต่ถ้าเป็นกรณีที่เจ็บป่วยมากในทันทีทันใดต้องละทิ้งหน้าที่ ไปหาแพทย์ทันที ถือว่ายังมีเหตุผลอันสมควรยังไม่ถึงกับเป็นความผิดร้ายแรง กรณีใดจะถือว่า มีเหตุผลอันสมควรหรือไม่ นั้น ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป

หรือกรณีที่ 2 กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการไปเป็นเวลานาน เป็นกรณีที่มีเจตนาละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันคราวเดียวกันเป็นเวลานานเกินกว่า 15 วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือ โดยมิพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ การนับวันสำหรับการกระทำผิดวินัยกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการนั้น จะต้องนับวันละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันทุกวัน โดย

นับรวมวันหยุดราชการซึ่งอยู่ระหว่างวันละทิ้งหน้าที่ราชการด้วย (สำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0709.2/28 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2545)

กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันมาแล้ว 15 วัน วันที่ 16 มาลงชื่อปฏิบัติงานแล้วออกไปนอกสถานศึกษาโดยไม่ขออนุญาตและไม่ได้กลับมาปฏิบัติงานในวันนั้น ผู้บังคับบัญชาได้ทำบันทึกรายงานไว้เป็นหลักฐาน ก.ค.ศ. เคยวินิจฉัยว่าเป็นกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเกินกว่า 15 วัน

กรณีข้าราชการถูกจับกุมคุมขังไม่เป็นเจตนาละทิ้งหน้าที่ราชการ ไม่ต้องยื่นใบลา แต่จะต้องรายงานหรือแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ และเมื่อได้รับการประกันตัวต้องรีบกลับไปปฏิบัติงานทันที

กรณีข้าราชการหายไปเฉย ๆ โดยไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าหายไปเพราะเหตุใด ต้องถือว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หากภายหลังปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้นั้น ถูกลักพาตัว หรือประสบเหตุที่ทำให้ถึงแก่ความตาย ผู้บังคับบัญชาย่อมเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้ตรงกับข้อเท็จจริงได้

การที่จะพิจารณาว่าข้าราชการที่ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันในคราวเดียวกันเป็นเวลา เกินกว่า 15 วัน จะมีเหตุผลอันสมควรหรือไม่นั้น ผู้บังคับบัญชาต้องสืบสวนดูให้เป็นที่แน่ชัดเสียก่อน กรณีดังกล่าวเข้าลักษณะเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ.2549 ข้อ 2 (2) ซึ่งกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาต้องสืบสวนก่อน และสามารถลงโทษได้โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนพิจารณา ทั้งนี้ โดยใช้สำนวนการสืบสวนเสนอให้องค์คณะผู้มีอำนาจพิจารณา ได้แก่ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา กรณีเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เว้นแต่ บางตำแหน่งและบางวิทยฐานะที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของ ก.ค.ศ. กรณีผู้ไม่สังกัด เขตพื้นที่การศึกษาเป็นอำนาจของ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง เมื่อผู้มีอำนาจพิจารณามีมติแล้ว ผู้บังคับบัญชาจึงสั่งลงโทษไปตามมตินั้น

การกำหนดโทษให้เหมาะสมกับกรณีความผิดโดยพิจารณาจากคุณสมบัติหรือลักษณะของความผิดประเภทของความเสียหาย

เมื่อการสอบสวนวินัยได้ข้อเท็จจริงเป็นยุติ และพิจารณาความผิดว่าผิดหรือไม่ มาตราใดพิจารณากำหนดโทษว่าควรได้รับโทษสถานใด การพิจารณาการสั่งลงโทษ การเสนอแนะโทษและระดับโทษที่จะลงแก่ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องกระทำเมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดทางวินัย ซึ่งอาจเป็นความผิดกรณีเดียวหรือหลายกรณีหรือหลายกระทงก็ได้ โทษและระดับโทษ ที่เสนอแนะให้ลงแก่ผู้ถูกกล่าวหาต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลจากพยานหลักฐาน ที่ได้สอบสวนรวบรวมไว้นั้น และควรคำนึงถึงระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนด และที่คณะรัฐมนตรี หรือ ก.ค.ศ. หรือ ก.ค. หรือ ก.พ. ได้มีมติกำหนดเป็นหลักปฏิบัติไว้ รวมทั้งระดับโทษที่เคยลงแก่ผู้กระทำผิดอย่างเดียวกันมาแล้วด้วย ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะดังกล่าวควรรวมทั้งข้อเสนอแนะในการลดหย่อนผ่อนโทษหรืองดโทษด้วย การแสดงความเห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหาหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติดนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือเป็นผู้มีมลทิน หรือมัวหมองหรือไม่ ถ้าผู้ถูกกล่าวหามิได้กระทำผิดวินัยคณะกรรมการสอบสวนต้องแสดงความเห็นในลักษณะดังกล่าวไว้ด้วย เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ประชุมปรึกษาสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน และพิจารณาเห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยอย่างไรหรือไม่ ควรได้รับโทษในสถานใด หรือผู้ถูกกล่าวหาหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติดนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือเป็นผู้มีมลทินหรือมัวหมอง ในกรณีที่ถูกสอบสวนนั้นหรือไม่ อย่างไรแล้ว ก็ทำบันทึกรายงานการสอบสวน ถ้ากรรมการสอบสวนคนใดมีความเห็นแย้งก็ให้ทำความเห็นแย้งติดไปกับรายงานการสอบสวนด้วย ดังนี้

1. เจตนาทุจริต

การที่จะพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาลึกลงไปถึงเจตนาของผู้กระทำด้วยว่าความผิดทางวินัยประเภทที่การกระทำผิดมิได้เกิดโดยเจตนา จะต้องนำหลักทฤษฎีผลโดยตรงมาพิจารณาแล้วจะต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์ของการกระทำผิดว่าผู้กระทำผิดสามารถที่จะคาดเห็นหรือเล็งเห็นได้หรือไม่ว่าอาจเกิดความเสียหายขึ้นได้ เช่นนั้น หากผู้กระทำไม่อาจคาดหมายหรือคาดเห็นได้ว่าอาจเกิดผลเสียหายถึงขั้นร้ายแรง พฤติการณ์ก็ยังไม่ถือได้ว่าการกระทำผิดวินัยนั้นเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ซึ่งเป็นไปตามหลักทฤษฎีเรื่องความเสียหายดังกล่าวได้ ถ้ามีเจตนาทุจริต หรือจิตอันชั่วร้าย คิดเป็นโจรในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมุ่งที่จะให้ ตนเองหรือผู้อื่น

ได้รับผลประโยชน์ที่สมควรได้ โดยเรื่องนี้มีหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0611/ว 2 ลงวันที่ 30 มกราคม 2528 แจกแนวทางปฏิบัติในการพิจารณาความผิดกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการให้ส่วนราชการต่าง ๆ ทราบและถือเป็นหลักปฏิบัติว่า การพิจารณาความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ซึ่งผู้กระทำผิดจะถูกลงโทษสถานหนักถึงขั้นไล่ออกหรือปลดออกจากกรรการนั้น จะต้องมีพยานหลักฐานชัดเจนพอสมควรว่าผู้กระทำผิดมีเจตนาทุจริตต่อหน้าที่ราชการด้วย

รวมความแล้ว โดยปกติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาพึงปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม ไม่พึงแสวงหาประโยชน์ที่สมควรได้ หากผู้ใดปฏิบัติหรือ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการในเรื่องใดโดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ ที่สมควรได้ และเข้าองค์ประกอบทั้ง 4 ประการดังกล่าวแล้ว กรณีเป็นการกระทำการทุจริตต่อหน้าที่ราชการอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ในการพิจารณาความผิดในกรณีเช่นนี้ จะต้องพิจารณาโดยรอบคอบให้ได้ความหรือปรากฏหลักฐานแจ้งชัดจริง ๆ เพราะความผิดกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการเป็นความผิดที่ร้ายแรงมาก ซึ่งทางราชการไม่พึงประสงค์ที่จะให้บุคคลผู้ประพฤติเช่นนี้อยู่ในราชการ หากลงโทษผู้ใดในความผิดกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการไปแล้ว จะทำให้ผู้นั้นหมดโอกาสที่จะกลับเข้ารับราชการอีก เพราะถือว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติกรณีเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีสำหรับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วย

ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ควรลงโทษไล่ออกจากราชการ การนำเงินที่ทุจริตไปแล้วมาคืนหรือมีเหตุอันควรปรานีอื่นใดไม่เป็นเหตุลดหย่อนโทษลงเป็นปลดออกจากราชการ ตามมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0205/ว 234 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2536 ความผิดกรณีใช้สิทธิขอเบิกเงินจากทางราชการเป็นเท็จ โดยเจตนาทุจริต นื้อโอนเงินของทางราชการอย่างแน่ชัด เช่น การทุจริตเบิกเงินค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะเดินทาง และเงินอื่นในทำนองเดียวกันอันเป็นเท็จ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานประพฤติชั่ว

กรณีทุจริตในการสอบให้ลงโทษสถานหนัก มติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0401/ว 50 ลงวันที่ 12 เมษายน 2511 จะเข้ากรณีทุจริตตามมาตรานี้หรือไม่ ต้องดูว่าผู้กระทำมีหน้าที่ราชการหรือไม่ หากเป็นผู้เข้าสอบกระทำการทุจริตในการสอบเป็นความผิดวินัยร้ายแรง ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

2. ประมาทเลินเล่อ

สำหรับความเสียหายที่เกิดแก่ราชการกรณีประมาทเลินเล่อจะร้ายแรงเพียงใดนั้น ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป ซึ่งความเสียหายที่ทางราชการได้รับอาจเป็นความเสียหายที่สามารถคำนวณเป็นราคา หรือเป็นความเสียหายที่เกิดกับภาพพจน์ชื่อเสียงของทางราชการก็ได้

กรณีตัวอย่างแนวคำพิพากษาศาลปกครอง

กรณีข้าราชการครูซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการดำเนินการสอบแข่งขัน เพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการตรวจกระดาษคำตอบว่ามีกรณีแก้ไขกระดาษคำตอบของผู้เข้าสอบบางราย แต่กลับเพิกเฉยไม่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ เป็นเหตุให้ทางราชการต้องยกเลิกประกาศผลการสอบและแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจทานกระดาษคำตอบใหม่ (คำพิพากษาศาลปกครองกลาง ที่ 225/2547)

กรณีที่ศาลเห็นว่าไม่เป็นประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ได้แก่ กรณีหัวหน้างานการเงิน วิทยาลัยอาชีวศึกษา เช่นเช็กโดยไม่กรอกจำนวนเงินและไม่ขีดคร่อมเช็ก เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่เอบกกรอกจำนวนเงินแล้วเบิกเงินไปใช้เป็นประโยชน์ส่วนตัว โทษปลดออก ศาลเห็นว่า ความเสียหายมิได้เกิดจากผู้ฟ้องคดีโดยตรง แต่เกิดจากระบบที่หละหลวม ขาดการตรวจสอบ ประกอบกับผู้ฟ้องคดีนำตำรวจเข้าจับกุมเจ้าหน้าที่ซึ่งยึดออกเงินไป ทำให้ทางราชการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดได้ แม้การกระทำของผู้ฟ้องคดีจะเป็นการประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการก็ตาม แต่กรณียังรับฟังไม่ได้ว่าการกระทำของผู้ฟ้องคดีเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง (คำพิพากษาศาลปกครองระยอง ที่ 19/2551)

กรณีที่ผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ตำแหน่งนักวิชาการศึกษา ระดับ 7 คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล มีคำสั่งลงโทษ ปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ ฐานประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง กรณีไม่กำกับดูแลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา จนเป็นเหตุให้เกิดการทุจริต เบียดบังเอาเงินของทางราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวโดยมิชอบ ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ แต่ ก.ม. มีมติให้ยกอุทธรณ์ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าตนเองไม่ควรถูกปรับผิด ถูกลงโทษถึงปลดออก จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลขอให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษ ศาลวินิจฉัยว่า การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินของคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี ขาดการกำกับ ดูแลที่สมควรจากผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทุกระดับ การจ่ายเงินไม่เป็นไปตามระเบียบมหาวิทยาลัยมหิดลว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย พ.ศ.2533 เช่น จ่ายเป็นเช็คเงินสดแทนการจ่ายเป็นเช็คในนามเจ้าหน้าที่ หน่วยงานต่าง ๆ ในคณะแพทยศาสตร์สามารถเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารได้โดยไม่ต้องขออนุมัติ เมื่อเปิดบัญชีแล้วก็ได้มีการกำกับดูแลการเบิกจ่าย มีการมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ระดับ 4 และระดับ 5 ร่วมลงชื่อถอนเงินในบัญชีที่เปิดได้โดยไม่มีข้อจำกัดของวงเงิน และการกระทำดังกล่าวได้ปฏิบัติตามานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น แม้จะฟังได้ว่าผู้ฟ้องคดีประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ แต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงจากระบบและวิธีปฏิบัติ ที่มีข้อบกพร่อง การกระทำของผู้ฟ้องคดีเป็นเพียงส่วนหนึ่ง

ที่ทำให้ความเสียหายเกิดขึ้นได้เท่านั้น ไม่อาจถือว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของผู้ฟ้องคดี คำสั่งลงโทษปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย พิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษผู้ฟ้องคดี (คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ 984/2548)

ข้อเท็จจริงในคดีนี้ทำให้พิจารณาได้ว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดมูลกรณีกล่าวหาว่าผู้ฟ้องคดีกระทำผิดวินัย คือ ความบกพร่องของระบบและขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงานทางปกครองและผู้ฟ้องคดีเห็นว่าตนเองไม่ควรต้องรับผิดชอบถึงขั้นถูกลงโทษปลดออกจากราชการ แม้ว่าจะต้องรับผิดชอบต่อในฐานะผู้บังคับบัญชาก็ตาม เพราะพฤติกรรมของผู้ได้บังคับบัญชาที่กระทำความผิดอยู่นอกเหนือความคาดหมาย และความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นเพราะความผิดพลาดของผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทั้งระบบงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่มีกฎกติกาที่กำหนดให้ปฏิบัติ และถือปฏิบัติติดต่อกันมานานแล้ว ซึ่งศาลก็วินิจฉัยว่าไม่อาจถือว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของผู้ฟ้องคดี

3. มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น โดยขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง

ต้องมีการขัดขืน ไม่ทำตามคำสั่งหรือทำไม่ตรงตามที่สั่ง หรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เช่น ผู้บังคับบัญชาสั่งให้มาทำงานเร่งด่วนในวันเสาร์-อาทิตย์ แต่ไม่มาปฏิบัติงาน (ภาคทัณฑ์) ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ไปเข้ารับการฝึกอบรม แต่ไม่ได้ไปเข้ารับการฝึกอบรม (ตัดเงินเดือนร้อยละ 5 เป็นเวลา 1 เดือน) ขอลาหยุดราชการ แต่ผู้บังคับบัญชาไม่อนุญาตแล้วขาดราชการไป ทั้งที่ทราบที่ผู้บังคับบัญชาไม่อนุญาต (ตัดเงินเดือนร้อยละ 5 เป็นเวลา 1 เดือน) การกระทำความผิดฐานขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ โดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ เป็นความผิดวินัยได้ทั้งร้ายแรงและไม่ร้ายแรง หรือผู้บังคับบัญชาสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่อยู่เวรรักษาการณ์แต่ไม่อยู่เป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้ หรือคนร้ายมาโจรกรรมทรัพย์สินให้ปลดออก หรือเรื่องเกี่ยวกับการจัดซื้อพัสดุและการจ้าง ได้มีแนวทางการพิจารณาของ ก.พ. ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร 1006/ว 21 ได้วางแนวทางการลงโทษกรณีข้าราชการกระทำผิดวินัยเกี่ยวกับการจัดซื้อพัสดุหรือการจ้าง อยู่เสมอ เป็นต้นว่าได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจรับสิ่งของ หรือกรรมการตรวจการจ้าง แล้วไม่ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ เช่น ลงนามตรวจรับไป ทั้ง ๆ ที่ผู้ขายยังไม่ได้นำสิ่งของมาส่งมอบหรือส่งมอบยังไม่ถูกต้องครบถ้วน หรือผู้รับจ้างปฏิบัติตามสัญญาจ้างยังไม่ถูกต้องครบถ้วน จนเป็นเหตุให้เกิดการทุจริตหรือเสียหายแก่ราชการ อยู่เนื่อง ๆ กรณีเช่นนี้ให้ผู้บังคับบัญชาลงโทษในสถานหนัก

4. การละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

การพิจารณาความผิดฐานละทิ้งหน้าที่ราชการจะเป็นความผิดวินัยร้ายแรงหรือไม่ จะต้องดูพฤติการณ์ประกอบกับเจตนาของผู้กระทำผิดเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาป่วยหนักไม่มาปฏิบัติราชการเกินกว่า 15 วัน โดยไม่ยื่นใบลาหรือแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ทั้ง ๆ ที่ในระหว่างเจ็บป่วยอยู่นั้นสามารถแจ้งและลงชื่อในใบลาได้ แต่เมื่อหายป่วยแล้วก็มาทำงานและยื่นใบลาป่วย กรณีนี้การหยุดราชการไปนั้นก็มิใช่เหตุผลอันสมควร และตามพฤติการณ์ก็ยังไม่แสดงถึงเจตนาหรือจิตใจที่จะไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ จึงไม่มีความผิดร้ายแรง แต่อาจเป็นความผิดกรณีไม่ปฏิบัติตามระเบียบการลา หรือแบบธรรมเนียมของทางราชการ ตามมาตรา 85 ซึ่งมีข้อความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ในทางกลับกัน หากเจ็บป่วยเล็กน้อยแต่หยุดราชการไปนานเกินสมควรทั้งที่สามารถมาปฏิบัติราชการได้และไม่มีใบรับรองแพทย์ เช่น นั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์เกิดอุบัติเหตุรถล้ม ไปรักษาที่สถานีนามัยมีแผลลอกที่เข่าและเท้าเท่านั้น แต่หยุดราชการไปเป็นเวลานานโดยไม่ลาและไม่แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เป็นความผิดวินัยร้ายแรง โทษคือไล่ออก การละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ได้มีมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือ ที่ นร 0205/ว 234 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2536 ว่าความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า 15 วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และไม่กลับมาปฏิบัติราชการอีกเลย เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งควรลงโทษคือไล่ออกจากราชการ หรือการนำเงินที่ทุจริตไปแล้วมาคืน หรือมีเหตุอันควรปรานีอื่นใด ไม่เป็นเหตุลดหย่อนโทษลงเป็นปลดออกจากราชการ

ความผิดโดยพิจารณาจากคุณสมบัติหรือลักษณะของความผิดประเภทของความเสียหาย จะเห็นได้ว่า ความผิดฐานปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล ประมาทเลินเล่อหรือขาดการเอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ (มาตรา 85 วรรคสอง)

ความผิดฐานขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ (มาตรา 86 วรรคสอง)

ความผิดฐานละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร (มาตรา 87 วรรคสอง)

ซึ่งความผิดทั้ง 3 ฐาน หากผลการกระทำผิดทางวินัยเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งต้องลงโทษปลดออก หรือไล่ออกเท่านั้น ส่วนของบทบัญญัติในมาตราอื่น ๆ ที่มีลักษณะถ้อยคำที่ไม่เฉพาะเจาะจงเหมือนกับที่กล่าวแล้ว ซึ่งต้องใช้

ความเชี่ยวชาญในการตีความซึ่งคงจะต้องศึกษากันต่อไปว่าอยู่ในหมวดใดบ้างของพระราชบัญญัติ
นี้

และการลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานี้กำหนดวิธีการสั่งลงโทษโดย
ต้องทำเป็นหนังสือและมีรายละเอียดของคำสั่ง วิธีการออกคำสั่งเป็นไปตามระเบียบ ก.ค.ศ. ต้องสั่ง
ลงโทษให้เหมาะสมกับความผิด ต้องไม่เป็นการลงโทษโดยพยาบาท อคติ หรือโดยโทสจริต หรือ
ลงโทษผู้ที่ไม่มีความผิด คำสั่งลงโทษให้ระบุนครณิกระทำผิดมาตราที่ปรับบทความผิด เหตุผลในการ
กำหนดสถานโทษ นอกจากนี้ เมื่อได้ดำเนินการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรา 98 แล้ว ถ้าฟังได้
ว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำผิดวินัย ให้สั่งยุติเรื่อง ถ้าฟังได้ว่ากระทำผิดวินัยให้ดำเนินการตามมาตรา
100 และในกรณีที่กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงต้องลงโทษปลดออก หรือไล่ออก ถ้ามีเหตุอันควร
ลดหย่อนผ่อนโทษห้ามมิให้ลดโทษต่ำกว่าปลดออก

ฉะนั้น คุณพินิจในการกำหนดโทษวินัยอย่างร้ายแรง ตามพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 จึงมีอยู่ 2 ระดับ คือ ปลดออก กับไล่ออกจาก
ราชการ ซึ่งสิทธิของข้าราชการที่ถูกปลดออกจากราชการจะได้รับบำเหน็จ บำนาญ ตามกฎหมายว่า
ด้วยบำเหน็จบำนาญเช่นเดียวกับโทษให้ออกจากราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพล
เรือน พ.ศ.2535 กรณีกระทำผิดวินัยอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ตามที่ได้รายงาน
มายัง ก.ค.ศ. ยังมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอที่แยกศึกษาตามกลุ่มของลักษณะความเสียหายหรือตาม
กลุ่มของความผิดและคุณสมบัติของผู้กระทำผิดได้ กรณีกระทำผิดที่ค้นคว้าได้ เช่น

กรณีไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการเป็นเหตุให้ราชการเสียหายอย่าง
ร้ายแรง รายที่ 1-216/2547 ชื่อ นายกิตติ ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ณ
กระทำผิดวินัยในเรื่อง จงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ โดยไม่ปฏิบัติตามระเบียบ
การเงินและการพัสดุ ในการดำเนินการตามโครงการของโรงเรียนหลายโครงการ

ข้อเท็จจริง ประเด็นที่ 1 การดำเนินการ โครงการอาหารเสริม (นม) นายกิตติได้ถอนเงิน
ออกจากบัญชีภายในเดือนมกราคม 2541, กุมภาพันธ์ 2541 และมีนาคม 2541 เพื่อดำเนินการจัดซื้อ
นมให้นักเรียนดื่ม แต่การดำเนินการดังกล่าวไม่มีหลักฐานให้ดำเนินการตรวจสอบ และในช่วง
เดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2541 พยานให้การว่าเด็กไม่ได้ดื่มนม นายกิตติกล่าวอ้างว่าเงินงวดยังไม่
ได้รับอนุมัติ โดยเป็นการกล่าวอ้างไม่มีพยานหลักฐานสนับสนุน ซึ่งการเบิกจ่ายเงินของโรงเรียน
นายกิตติเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งสิ้น

ประเด็นที่ 2 ซ่อมแซมอาคารเรียนโดยใช้เงินงบประมาณจำนวน 80,000 บาท จากการ
ตรวจสอบปรากฏว่ามีการซ่อมแซมอาคาร ส่วนในการจัดซื้อวัสดุไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าครบ

หรือไม่ เนื่องจากนายกิตติได้ให้คณะกรรมการตรวจรับพัสดุลงนามไว้ก่อน เมื่อมีวัสดุมา นายกิตติได้ดำเนินการเองทั้งหมด

ประเด็นที่ 3 เก็บเงินบริจาคจากผู้ปกครองนักเรียนอนุบาลไว้กับตนเองซึ่งข้อเท็จจริงปรากฏว่าปี พ.ศ.2539 นายกิตติได้รับเงินบริจาคจากผู้ปกครองนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาบำรุงการศึกษาจำนวน 29 ราย ๆ ละ 100 บาท มีการออกใบเสร็จรับเงิน แต่ไม่มีการนำเข้าบัญชีโรงเรียน และนอกจากนี้ยังนำเงินส่วนลดจากการซื้อนมไปซื้อที่นอนมาจำหน่ายให้นักเรียนในราคาชุดละ 100-130 บาท และนายกิตติได้เก็บเงินจากการจำหน่ายที่นอนดังกล่าวไว้กับตนเอง

ประเด็นที่ 4 โครงการเลี้ยงไก่เพื่อสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันงบประมาณที่ได้รับประมาณ 50,000 บาท หลังจากการจ่ายค่าพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ไก่แล้วเหลือเงินสำหรับโครงการ 9,555 บาท นายกิตติไม่นำคืนแก่ทางราชการตามระเบียบของทางราชการ

ประเด็นที่ 5 ประเด็นเงินงบประมาณอาหารกลางวันปี 2541 จากการตรวจสอบบัญชีเงินฝาก บัญชีโครงการอาหารกลางวัน ปรากฏว่าในช่วงเดือนเมษายน 2541 ซึ่งเป็นช่วงปิดภาคเรียน นายกิตติได้ทำการเบิกเงินออกจากบัญชีโครงการอาหารกลางวันและเก็บไว้กับตนเอง

ประเด็นที่ 6 เงินบริจาคมีวัตถุประสงค์ซึ่งคณะผู้ป้ามอบให้เพื่อเป็นทุนสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน 9,000 บาท เงินจำนวนดังกล่าวมีการตั้งคณะกรรมการโรงเรียนดูแล นายกิตติดังกล่าวอ้างว่าได้นำเงินไปซื้อผ้าห่มอ่อนและวัสดุอื่น ๆ แต่ไม่มีหลักฐานว่าวัสดุมีอะไรบ้าง คณะกรรมการโรงเรียนจึงให้นายกิตตินำมาคืน เพราะใช้ผิดวัตถุประสงค์และนายกิตติได้นำเงินจำนวนดังกล่าวมาคืนต่อคณะกรรมการ โรงเรียนเป็นผู้นำฝากเข้าบัญชีธนาคารกรุงไทย สาขาสุวรรณภูมิ

มูลค่าแห่งความเสียหาย

ความเสียหายที่ทางราชการได้รับอาจเป็นความเสียหายที่สามารถคำนวณเป็นราคา หรือเป็นความเสียหายที่เกิดกับภาพพจน์ชื่อเสียงของทางราชการก็ได้ หรือความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงประเด็นอื่น ๆ ดังนี้

1. กรณีความเสียหายต่อสิทธิในทรัพย์สินของราชการที่สามารถคำนวณได้เป็นตัวเงิน คือ มูลค่าแห่งความเสียหายที่สามารถคำนวณได้เป็นตัวเงิน จำนวนเงินเท่าไรจึงจะถือได้ว่าการกระทำผิดวินัยนั้นเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หลักเกณฑ์ที่จะนำมาพิจารณาว่าการกระทำผิดวินัยอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการจำนวนเงินเท่าไรจึงจะถือว่าราชการเสียหายอย่างร้ายแรง กฎหมายมิได้กำหนดไว้โดยแน่นอน การใช้ดุลพินิจความจึงจำเป็นต้องยึดหลักทฤษฎีทางกฎหมายที่เป็นข้อผูกมัดในการใช้ดุลพินิจโดยเฉพาะหลักความสมควรแก่เหตุและหลักความเสมอ

ภาคมาพิจารณา และหลักที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างใกล้เคียงอย่างยิ่งก็คือหลักแห่งความเหมาะสม ซึ่งเป็นหลักหนึ่งของหลักความสมควรแก่เหตุ ซึ่งการใช้ดุลพินิจจะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง เช่น ภาวะทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่าแห่งเงินตรามาตรฐานแห่งความรู้สึกของวิญญูชนที่พึงคาดหมายได้ว่าจำนวนความเสียหายมีความร้ายแรงมากพอต่อความรู้สึกในขณะเวลาและสถานการณ์อย่างนั้นในช่วงเวลานั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่ากาลเวลาจะเปลี่ยนไปทำให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเสียหายเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะเศรษฐกิจหลักความเสมอภาคก็ยังคงสามารถใช้ได้อยู่ ฉะนั้นการตีความหรือการกำหนดโทษก็มีความจำเป็นที่จะต้องยึดถือจากแนวปฏิบัติครั้งก่อน ๆ โดยสามารถเทียบได้กับสัดส่วนของความเปลี่ยนแปลงแห่งความเสียหายจากค่าแห่งเงินตราได้

ความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงต่อสิทธิในทรัพย์สินของราชการที่สามารถคำนวณได้เป็นตัวเงิน นอกจากจะต้องพิจารณาว่าการกระทำผิดนั้นจะต้องเป็นผลโดยตรงซึ่งเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงแล้ว จะต้องพิจารณาว่าผลแห่งความเสียหายที่จัดว่าเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงนั้น จะต้องไม่ไกลต่อเหตุอันเกิดจากการกระทำผิดนั้น หากความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อราชการห่างไกลต่อเหตุมากก็ไม่อาจถือได้ว่าเป็นผลโดยตรง แม้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจะร้ายแรงเพียงพอที่จะถือได้ว่าเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงดังที่ได้กล่าวไว้ เช่น ศึกษาธิการอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง ประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้เก็บรักษาเช็คเงินเดือนจำนวน 719,471.62 บาท นำไปเบิกเป็นเงินสดจากธนาคารแต่เพียงผู้เดียว และเจ้าหน้าที่ดังกล่าวยกยอกเงินแล้วหลบหนีไป โทษลดชั้นเงินเดือน จำนวน 1 ชั้น

ความเสียหายต่อสิทธิในทรัพย์สินของราชการที่สามารถคำนวณได้เป็นตัวเงินจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อราชการจริง ๆ และความเสียหายนั้นยังคงมีอยู่จนถึงขณะพิจารณาความผิด หากปรากฏว่าความเสียหายนั้นเมื่อคำนวณมูลค่าเป็นตัวเงินมากเพียงพอที่จะฟังว่าเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง แล้วก็ถือได้ว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งสมควรลงโทษปลดออกหรือไล่ออกแล้วแต่กรณี ก็ไม่อาจที่จะตีความได้ว่า การกระทำผิดวินัยนั้นเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ฉะนั้นการเยียวยาหรือทดแทนความเสียหายหากได้กระทำก่อนการพิจารณาความผิดนั้น และความเสียหายลดลงไม่ถึงกับเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือความเสียหายนั้นหมดสิ้นไปแล้วก็ไม่อาจถือได้ว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงได้ แต่หากว่าตราบไคขณะที่พิจารณาความผิดที่ก่อนนั้น เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง คือผู้กระทำผิดก็ยังคงต้องรับผิดทางวินัยไม่ร้ายแรง ซึ่งผู้บังคับบัญชาสามารถที่จะสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดชั้นเงินเดือนตามความเหมาะสมแก่กรณี

ความคิดได้ ตามมาตรา 100 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547

2. กรณีความเสียหายต่อสิทธิออกกองทรัพย์สินของราชการที่ไม่สามารถคำนวณได้เป็นตัวเงิน

การกระทำผิดวินัยอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง กรณีความเสียหายต่อสิทธิออกกองทรัพย์สินของราชการ เป็นความเสียหายที่ไม่สามารถทดแทนหรือเยียวยาให้กลับสู่สภาพเดิมได้ หลักเกณฑ์ที่จะนำมาประกอบการใช้ดุลพินิจตีความ คงใช้หลักเดียวกันกับกรณีความเสียหายต่อสิทธิในกองทรัพย์สินของราชการที่สามารถคำนวณได้เป็นตัวเงิน ก็ยังคงต้องพิจารณาถึงหลักทฤษฎีผลโดยตรง ซึ่งผลแห่งการกระทำผิดนั้นจะต้องไม่ไกลต่อเหตุ และหากการกระทำผิดนั้นมีได้เกิดขึ้น โดยเจตนาผู้กระทำจะต้องคาดเห็นได้ว่าผลจะเกิดขึ้นทำนองนั้นจึงจะถือได้ว่าการกระทำผิดวินัยนั้นเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

3. ความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงประเด็นอื่น ๆ

3.1 ความเสียหายต่องาน โครงการหรือแผนงานของราชการ ลักษณะความเสียหายเป็นการกระทำผิดวินัยที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่งาน โครงการหรือแผนงานของราชการอย่างร้ายแรง เป็นเหตุให้งานนั้นต้องหยุดชะงักลงทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งหรือตลอดไป ตัวอย่างกรณีกระทำผิดที่ถือว่าเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

3.2 ความเสียหายต่อภาพพจน์ชื่อเสียงหรือทางก้าวหน้าของราชการ เป็นความเสียหายหากเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำให้ราชการลดค่าแห่งความเชื่อถือ ความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชน กรณีที่ตีความว่าการกระทำผิดวินัยที่ทำความเสียหายต่อภาพพจน์ชื่อเสียง หรือทางก้าวหน้าของราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ซึ่งคงจะต้องพิจารณาถึงพฤติกรรมแห่งการกระทำผิดและข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไปเช่นกัน ภายใต้หลักทฤษฎีเรื่องความเสียหาย และข้อผูกมัดและควรคำนึงในการใช้ดุลพินิจ เช่น พฤติการณ์เป็นการจงใจไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ราชการตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง โทษให้ออกจากราชการ

จากกรณีการกระทำผิดที่เกิดความเสียหายต่อราชการที่กล่าวมา ถือได้ว่าเป็นความเสียหายต่อสิทธิออกกองทรัพย์สินและเป็นความเสียหายที่ไม่สามารถคำนวณได้เป็นตัวเงิน ข้อควรคำนึงในการพิจารณาใช้ดุลพินิจนอกจากจะต้องยึดหลักและทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลพินิจและหลักในเรื่องของความเสียหายแล้ว การที่จะพิจารณาว่ากรณีใดจะถือเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงหรือไม่ คงจะต้องพิจารณาจากลักษณะของความเสียหายว่าเป็นความเสียหายลักษณะใด หากเป็นความเสียหายต่อระบบราชการหรือระบบงานราชการก็จะต้องพิจารณา

ถึงผลความเสียหายเกิดขึ้นเกี่ยวพันกับงานราชการหลาย ๆ อย่างพร้อม ๆ กันหรือต่อเนื่องกัน เป็นเหตุให้ระบบงานเกิดความสับสนขัดข้อง หยุดชะงักลง หรือไม่สามารถดำเนินการต่อไปนี้ได้ หรือดำเนินการต่อไปได้ก็ไม่เกิดผลดีแก่ราชการ หรือไม่สามารถทำให้ราชการบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ เช่น เป้าหมายในเรื่องเวลาดำเนินการซึ่งต้องการความสำเร็จของงานในช่วงเวลานั้นเท่านั้น หากเลื่อนหรือขยายเวลาต่อไปอาจส่งผลกระทบต่อความเสียหายด้านอื่นได้ เช่น อาจทำให้เสียหายต่อภาพพจน์ชื่อเสียง หรือทางก้าวหน้าของราชการต่อไปได้ ส่วนความเสียหายที่เกิดขึ้นต่องานโครงการ หรือแผนงานกรณีที่จะถือว่าเสียหายแก่ราชการอย่างแรงหรือไม่ต้องดูถึงความร้ายแรงที่เกิดขึ้นกับงานหรือโครงการหรือแผนงานนั้น ๆ ว่าสามารถดำเนินการต่อไปได้หรือไม่ หรือดำเนินการต่อไปได้ไม่มีประโยชน์เพราะเงื่อนไขแห่งเวลาได้ผ่านพ้นไปแล้ว ถึงแม้จะทำได้ทำขึ้นภายหลังก็ไม่สามารถสนองประโยชน์แก่ทางราชการได้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะต้องเกิดกับงานหรือโครงการนั้นและเป็นผลโดยตรงจากการกระทำผิดวินัย สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อภาพพจน์ชื่อเสียงหรือทางเจริญก้าวหน้าของราชการ ความร้ายแรง หรือไม่ร้ายแรง อาจพิจารณาได้จากค่าแห่งความรู้สึกวิญญูชน ประชาชน หรือข้าราชการ เมื่อเทียบกับความเสียหายอันเป็นการลดค่าแห่งความเชื่อถือความเชื่อมั่นในฐานะที่ราชการเป็นกิจการบริการสาธารณะและเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม อย่างไรก็ตามกรณีใดจะเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงหรือไม่ การพิจารณาใช้ดุลพินิจตีความและปรับบทกฎหมายจะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งการกระทำผิดวินัยในเรื่องนั้นทั้งเรื่อง ซึ่งจะต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปภายใต้หลักและข้อควรคำนึงดังกล่าวมา

ดุลพินิจเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของข้าราชการครู อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

1. ความรับผิดของข้าราชการครูในการปฏิบัติหน้าที่หรือเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่

ปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ออกมาใช้บังคับโดยกำหนดเป็นหลักการว่าการที่เจ้าหน้าที่ดำเนินกิจการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐนั้น หาได้เป็นไปเพื่อประโยชน์อันเป็นการเฉพาะตัวไม่ การปล่อยให้ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ในกรณีที่ปฏิบัติงานในหน้าที่และเกิดความเสียหายแก่เอกชนเป็นไปตามหลักกฎหมายเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงเป็นการไม่เหมาะสมก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่าเจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดในการกระทำต่าง ๆ เป็นการเฉพาะตัวเสมอไป เมื่อการที่นำไปทำให้หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกเพียงใดก็จะมี การฟ้องไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่เต็ม

จำนวนนั้น ทั้งที่บางกรณีเกิดขึ้นโดยความไม่ตั้งใจหรือความผิดพลาดเพียงเล็กน้อยในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนั้นยังมีการนำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมในระบบกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับ ให้เจ้าหน้าที่ต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำของเจ้าหน้าที่ผู้อื่นด้วย ซึ่งระบบนั้นมุ่งหมายแต่จะได้เงินครบโดยไม่คำนึงถึงความเป็นธรรมที่จะมีต่อแต่ละคน กรณีเป็นการก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่และยังเป็นการบั่นทอนขวัญและกำลังใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ด้วย จนบางครั้งกลายเป็นปัญหาในการบริหารเพราะเจ้าหน้าที่ไม่กล้าตัดสินใจดำเนินงานเท่าที่ควร เพราะเกรงความรับผิดชอบที่จะเกิดแก่ตน อนึ่ง การให้คุณให้โทษแก่เจ้าหน้าที่เพื่อควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ยังมีวิธีการในการบริหารงานบุคคลและการดำเนินการทางวินัยกำกับดูแลอีกส่วนหนึ่ง อันเป็นหลักประกันมิให้เจ้าหน้าที่ทำการใด ๆ โดยไม่รอบคอบอยู่แล้ว ดังนั้น จึงสมควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบทางละเมิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่เฉพาะเมื่อเป็นการจงใจกระทำเพื่อการเฉพาะตัว หรือจงใจให้เกิดความเสียหายหรือ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้นและให้แบ่งแยกความรับผิดชอบของแต่ละคนมิให้นำหลักลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของรัฐ (พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 6)

2. ความรับผิดชอบทางแพ่ง

เป็นความรับผิดชอบตามกฎหมายเอกชน โดยเฉพาะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถ้าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการนั้นเป็นการเฉพาะตัวในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แต่ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อละเมิด

3. ความรับผิดชอบทางอาญา

หากปรากฏว่าการกระทำของข้าราชการเข้าองค์ประกอบความผิดทางอาญา ข้าราชการผู้นั้นก็ต้องรับผิดชอบในทางอาญาด้วย

4. ความรับผิดชอบทางวินัย

ดังที่กล่าวแล้วว่า วินัย หมายถึง แบบแผนความประพฤติที่กำหนดให้ข้าราชการพึงควบคุมตนเองและควบคุมผู้อื่นได้บังคับบัญชาให้ประพฤติหรือปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ หากฝ่าฝืนผู้บังคับบัญชาสามารถลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน ตามควรแก่กรณีให้

เหมาะสมกับความผิด หรือลงโทษปลดออก หรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 มาตรา 99-100)

5. ความรับผิดชอบของผู้ประมาทเลินเล่อในวิชาชีพ

ความประมาทเลินเล่อ (Negligence) นั้น ตามกฎหมายอังกฤษ ถ้าพิจารณาในลักษณะละเมิด ก็ได้แก่การละเลยต่อหน้าที่ที่มีอยู่ตามกฎหมายเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายขึ้น ซึ่งมีองค์ประกอบอยู่ 3 ประการ คือ หน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งมีต่อเจตจำนงในอันที่จะต้องใช้ความระมัดระวัง (Care) หรือฝีมือ (Skill) หรือทั้งสองประการ การที่จำเลยละเลยต่อหน้าที่นั้นและได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่โจทก์ อันเป็นผลโดยตรงจากการกระทำดังกล่าว

Lord Macmillan ผู้พิพากษาได้กล่าวไว้ในคดี Donoghue V. Stevenson (1932) A.C.562 ซึ่งเป็นคดีที่มีความสำคัญยิ่งคดีหนึ่งว่า “กฎหมายไม่เอาธุระหรือรับรู้ในเรื่องความสะเพร่าเลินเล่อ (Carelessness) โดยทั่วไป (In abstract) กฎหมายจะเอาเป็นธุระในเรื่องความสะเพร่าเลินเล่อก็เฉพาะแต่กรณีที่มีหน้าที่ซึ่งจะต้องใช้ความระมัดระวังเท่านั้น และซึ่งเมื่อขาดความระมัดระวังตามหน้าที่เช่นนั้นแล้ว เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายขึ้น ในพฤติการณ์เช่นกล่าวนั้น ความสะเพร่าเลินเล่อ (Carelessness) ก็เข้าลักษณะที่กฎหมายสันนิษฐานว่าเป็นความประมาทเลินเล่อ (Negligence) และนำมาซึ่งผลตามกฎหมายในเรื่องประมาทเลินเล่อ

ในความรับผิดชอบเรื่องละเมิดของผู้ใช้วิชาชีพ หลักมีอยู่ว่า บุคคลผู้ประกอบวิชาชีพมีหน้าที่ที่จะต้องใช้ความระมัดระวังและฝีมืออย่างเช่นวิญญูชนผู้ซึ่งประกอบอาชีพนั้น ๆ จะพึงมี ดังนั้นผู้ใช้วิชาชีพจึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายอย่างใด ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากการละเลยไม่ใช้ความระมัดระวังและฝีมือดังกล่าว แม้ว่าตนจะไม่มีฝีมือและความระมัดระวังเช่นว่านั้นก็ตาม